

Ihletett emberek

Melyik költőt ne érdekelné, ha a rádióban megszólalnak a versei? Ráadásul az meglepetés, hogy a versmaratonon felvett művek, mikor hangzanak el adásban. Oláh János jut eszembe.... Az ő ötlete volt az *Az év versei* és a versmaraton. Amikor először hallottam tőle az ötletet, kifejeztem kételyeimet, mondván, *János, ezt hogy fogod elintézni?* Nem tudom, hogyan és kivel tárgyalt, csak a végeredmény jutott el hozzám: szerepelnék-e benne? Persze, ha az a megtiszteltetés ér, hogy beválogatnak.... És utána néztem, húsz éve jelenik meg ez a válogatás. Április 11-re volt ez kitalálva, a Költészet Napjára, amikor már ráhangolódunk a magyar líra ünnepére. Számomra az a hős, aki ezt válogatja, jelen esetben Zsille Gábor költő. (S magát nem lenne illendő beválogatni.) Ő szerkeszti a Magyar Napló versrovátát, tájékozottsága innen is származik, de ő lelkiismeretesen átnézi az esedékes verstermést, átböngészi a határon túli folyóiratokat is. A Covid-helyzet miatt az idén minden megváltozott: nem április 11-én, hanem november 10-én rendezték meg a „versünnepet”, néhány éve már a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Sajnos Oláh János nélkül, aki öt éve már befejezte pályáját. Számomra ő bizonyult az egyik legjobb szerkesztőnek, már akkor, amikor még cselgáncs edzőként dolgozott, hogy eltartsa családját. Saját vállalkozásként, alapított egy magán könyvműhelyt, a Kézirat Kiadót. Nekem megtiszteltetés volt, hogy néhány általa szerkesztett kötetben megjelenhettem.

Oláh János *Az év verseit* – talán a Szép Versek ellensúlyozásaként hozta létre. Ebben közrejátszott a Magvető Kiadó, a népi-nemzeti elkötelezettségű tagjai elől való (szerintem merev) elzárkózása. (Korábban mind szerepeltünk a régi Szép Versekben.) De ebbe sem mennék bele, hisz vannak, akik mindkét – a Szépirók és Magyar Írószövetség – egyesületnek tagjai. Milyen régen is volt, amikor együtt szerepeltünk Kukorelly Endrével a Magyar Műhely, 70/4-es számában, 1985-ben. Én a *marginális tanfolyam*-mal és a *törv.véd.*-del, Kukorelly *A szentimentalizmus vize* című opuszával. Számomra Kukorelly ma is etalon, irodalmi barát, akinek minden sorát elolvastam, sok kötet meg is van. Én csak sajnálni tudom ezt az elkülönöződést. Volt mindkét írószervezetnek egy-két „keményebb” politikai állásfoglalása, ütközete, voltak (s talán vannak) viták, megválaszolatlan kérdések, kölcsönös elmarasztalások. Ám *a mű értéke* – minden esetben ez a meghatározó. Fel tudnám sorolni azokat, akik mindkét szervezetnek tagjai – vagy maradjunk annál: nem léptek ki a másikból –, én ezt szerencsésnek tartom, ezt a toleranciát. Csak egy példát: Székely Endre pár éve még a Szépirók Társaságának elnöke (is) volt, de szerepel *Az év verseiben*. Nem tagadta meg ezt az értékrendet sem. S vannak más, hozzám közel álló – akár barátok is –, akik mind a két szervezetben fontosnak tartották a jelenlétet. Egy biztos, én nem erről fogom megítélni őket, barátságunk nem ezen áll vagy bukik.

Ha visszamegyünk a két világháború éveire, akkor is, ott is voltak éles viták, nyílt egymásnak feszülések, tán még sokkal jobban, mint ma. De az érvényes művek sok mindent elsimítottak, a békességet is elhozták. József Attila vitái, konfliktusai a legkeményebbek közé tartoznak. Babitsnak átírta verseit, sértő megjegyzések közepette kijavította őket, erre azért kevesen vetemedtek. S majd – adott szituációban – megkövette Babitsot, és a mester – ha nem is teljes szívvel – megbocsátott neki.

A versmaraton nem ad lehetőséget ilyen konfliktusokra. A versmaraton a baráti együtt-létekről szól. Az öt ember, aki a pódiumon szerepel, többnyire ismeri egymást. És próbálnak egymásra hangolódni a résztvevők. Az idén, amikor megtudtam, kivel szerepelek együtt, felkiáltottam örömben. Egytől-egyig szinte jó barátom, kivéve Fecske Csabát, akivel csak futólag ismertük egymást. A győri Sütő Csaba Andrással pár napja váltottunk e-mailt, említette, hogy megjelent az Ambroozia 10 éves antológiája, amelyben én is szerepelek. Még hozzá egy olyan verssel, amit szinte elfelejtettem: *A nejlonszatyor dicsérete*. S valóban, meg is kaptam tőle az antológiát. A Műhely mellett lassan, de biztosan növegett az új folyóirat, mely főként internetes formájával vétette észre magát. S örültem új publikációmnak is, a Szombathelyi Képtárban a maribori művészek rendeztek kiállítást, és írtam róluk az Ambróziának. Jó nyitány volt a tárlat, szép katalógus is megjelent. A szombathelyi polgármester szlovénul köszöntötte a vendégeket, arról szólva: a szomszédolásnak mindig van ideje. Fenyvesi Ottót is régről ismerem. Amikor áttelepült a Vajdaságból, jó harminc éve, tele volt bizonytalansággal. De aztán egyre jobban magára talált. Ráadásul a képzőművész is egyre inkább teret követelt magának. Az Új Symposionos múlt sem tűnt el nyomtalanul. 2009 óta ő jegyzi főszerkesztőként a Vár Ucca Műhelyt, amely egyre jobb számokkal véteti észre magát. Fenyvesi Ottóval kötetem kiadásával kapcsolatban tárgyaltam nemrég, már az is nagy szó, hogy hajlandók pályázni vele. Tóth Lászlóval ritkábban találkoztam, mióta Budapestről visszatért Szlovákiába. De jó viszonyunk megmaradt a régi. A kérdés, amit kaptunk, ki hol van ott-hon, hogyan hatott költészetére a szűkebb környezet. És mi válaszoltunk, a rögtönzésből őszinte vallomások fakadtak. Kirajzolódott az,

hogymindannyian sokat költöztünk, amíg elfoglaltuk mai lakóhelyünket. A versválogatás sem csak erről szólt. Sütő Csaba egy nyugtalan hazalátogatásról ír és új honfoglalókról, Fecske Csaba „magánköltészetének” darabjaival képviseltette magát, Tóth László a „se tél, se tavasz” állapotát festette le, Fenyvesi Ottó helykeresésének újabb szimptomáit ecseteli, miután pár éve Veszprémből Lovasra költözött. Mint valahai vajdasági, neki is alaposan kijutott a helykeresésből. Jómagam egy Nagy Gáspárnak ajánlott verssel idéztem vissza őt, és egy lengyelországi utazás emlékét kutattam föl a hatvanas évekből. S megemlítettem az újabb húsz évet, amit a zalaegerszegi időszak jelentett. Itt éltem, amikor az Elérhetetlen föld megjelent ötven éve, s visszakanyarodásom a kezdetekhez, úgy látszik, szükségszerű.

Nem került szóba a kor, bizony mindannyiunk versein nyomot hagyott az idő. A megállapodottság, a higgadtság. A visszagondolás a múltra. Én ezt klasszicizálódásnak nevezem, hiszen formailag is törekedtünk valami tartós, maradandó megoldásra.

Ez a rendhagyó, Coviddal sújtott, 2021-es év is elhozta a nagy találkozásokat, a kortárs magyar irodalom továbbélésének dokumentumát. Felütöttem József Attila prózai kötetét, és az *Irodalom és szocializmus* tanulmányra akadtam. Talán egy üzenet nekünk, hogy mire is kellene figyelniük alkotás közben: „Egyszerűen a műalkotással szemben való értelmes követelmény nem az, hogy új legyen, hanem, hogy a valóságos világi (kozmosz) összefüggésekből, társadalmi ellentétekből alkotódjék, még pedig mint ritmusosan szemléleti végső egész, a nem szemléleti, de valóságos és szintén változó világegész helyébe. Hogy a művészi állandónak meg legyen a valósága és művészi változónak fennálljon az érvényessége. Aki a művészi állandót, amely művészi változót érvényesíti, megtalálja, ihletett ember.”

Hát nem tudom, ihletett emberek vagyunk-e? Hogy megfelelünk-e a József Attila által felállított követelménynek? De ezt ne döntsük el itt és most. Adjunk valami munkát – az utókornak is.